

Immaterieel cultureel erfgoed
Diamantbewerking in Vlaanderen

[Bijlage 1](#)

Foto's en bibliografie

37 pagina's

Foto's van het diamant erfgoed in Vlaanderen

Onder I zijn historische en hedendaagse foto's uit diamantwerkplaatsen opgenomen. De bedoeling is om de diversiteit en de brede geografische spreiding van de werkplaatsen in Vlaanderen te tonen (deze werkplaatsen zijn vaak niet toegankelijk voor personen buiten de diamantsector).

Onder II worden foto's getoond van bestaande initiatieven binnen de erfgoedgemeenschap die gericht zijn op het borgen van zowel de immateriële en materiële aspecten van de diamantbewerking (demonstraties, presentaties, vormingen, etc).

Onder III wordt documentatie opgenomen over de vergaderingen van de werkgroep ter voorbereiding van de inventarisaanvraag.

I. De diamantbewerking – foto's van diamantslijperijen en zaagateliers in Vlaanderen van de periode 1960-2025

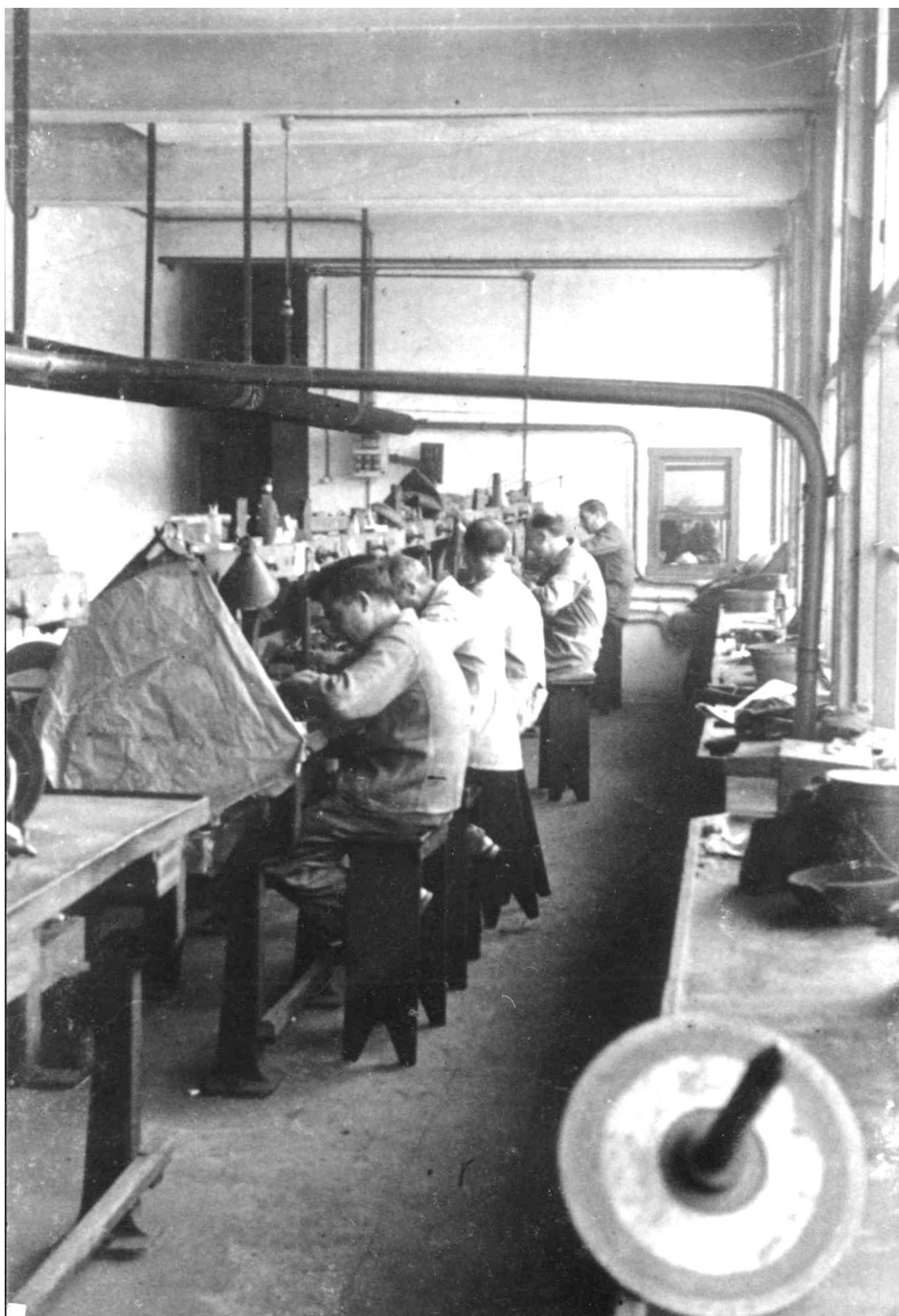

Brugse diamantzager Emiel Verbandt aan het werk in een *Antwerpse diamantzagerij*, Antwerpen, ~1960

Georges Swimberghe, *diamantslijperij Swimberghe*, Sint-Andries, Brugge, ~1960

Diamantslijperij Billiet, Maria van Bourgondiëlaan, Brugge

Diamantslijpers aan het werk, *Diamantslijperij Billiet*, Brugge, ~1960

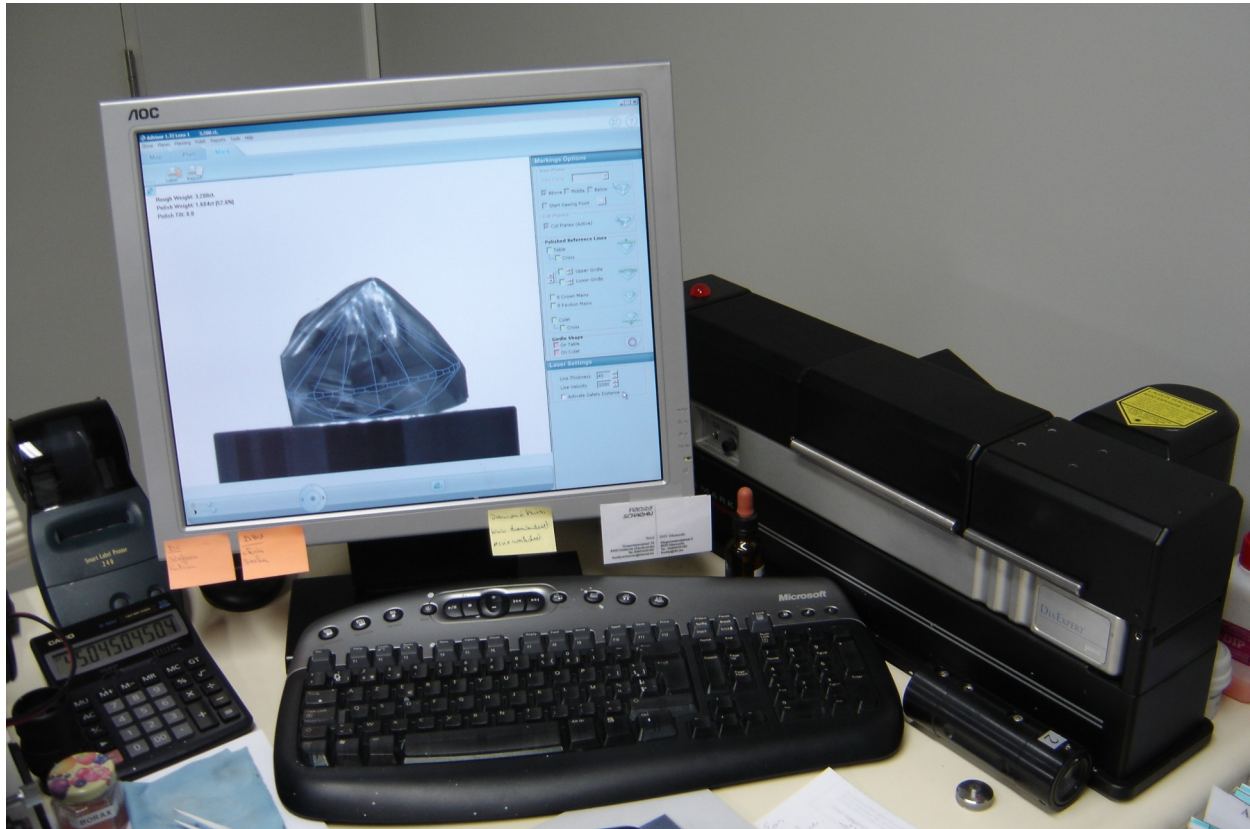
Diamantslijperij De Hantsetters, Grauwe Broedersstraat, Diksmuide

Kruisslijper Cyril Vermote, *De Hantsetters*, Diksmuide, ~1965

Diamantslijpers, *De Hantsetters*, Diksmuide, ~1995

Softwaresysteem wordt gebruikt voor de planning van een ruwe diamant, *De Hantsetters*, Diksmuide, 2006

Diamantslijper Freddy Mackelberghe kijkt met een loep, *De Hantsetters*, Diksmuide

Diamantzagerij Stevens, Hoveniersstraat, Antwerpen

Diamantzager Stevens in zijn werkplaats, Antwerpen, 2006

Diamantslijperij Obbels, Asterlaan, Nijlen

Diamantslijpers, *slijperij Obbels*, Nijlen, foto Etienne Vanden Bulcke, 2008

Het snijden, *slijperij Obbels*, Nijlen, foto Etienne Vanden Bulcke, 2008

Snijmachine en toebehoren, *slijperij Obbels*, Nijlen, foto Etienne Vanden Bulcke, 2008

Diamantslijper aan de slijptafel, *slijperij Obbels*, Nijlen, foto Etienne Vanden Bulcke, 2008

Diamantslijperij gespecialiseerd in industriële toepassingen, Almax-easyLab, Wapenmakerijstraat, Diksmuide

Diamantslijpers aan het werk, *Almax-easyLab*, Diksmuide, 2006

Speciaal technisch slijpsel: diamantaambeeld, *Almax-easyLab*, Diksmuide

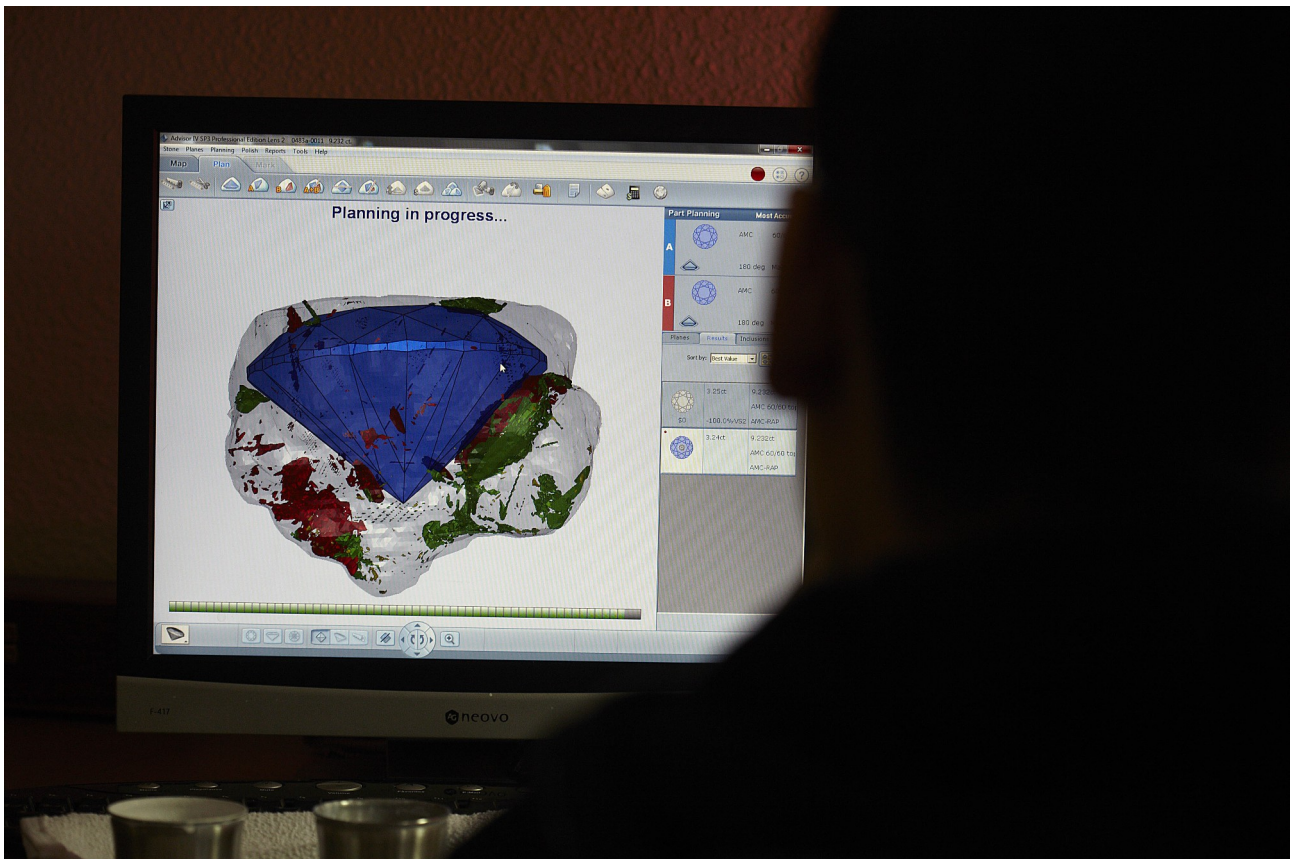
Foto's van diamantslijperij AMC Diamonds, Schupstraat, Antwerpen

Een ruwe diamant, *AMC Diamonds*, 2011

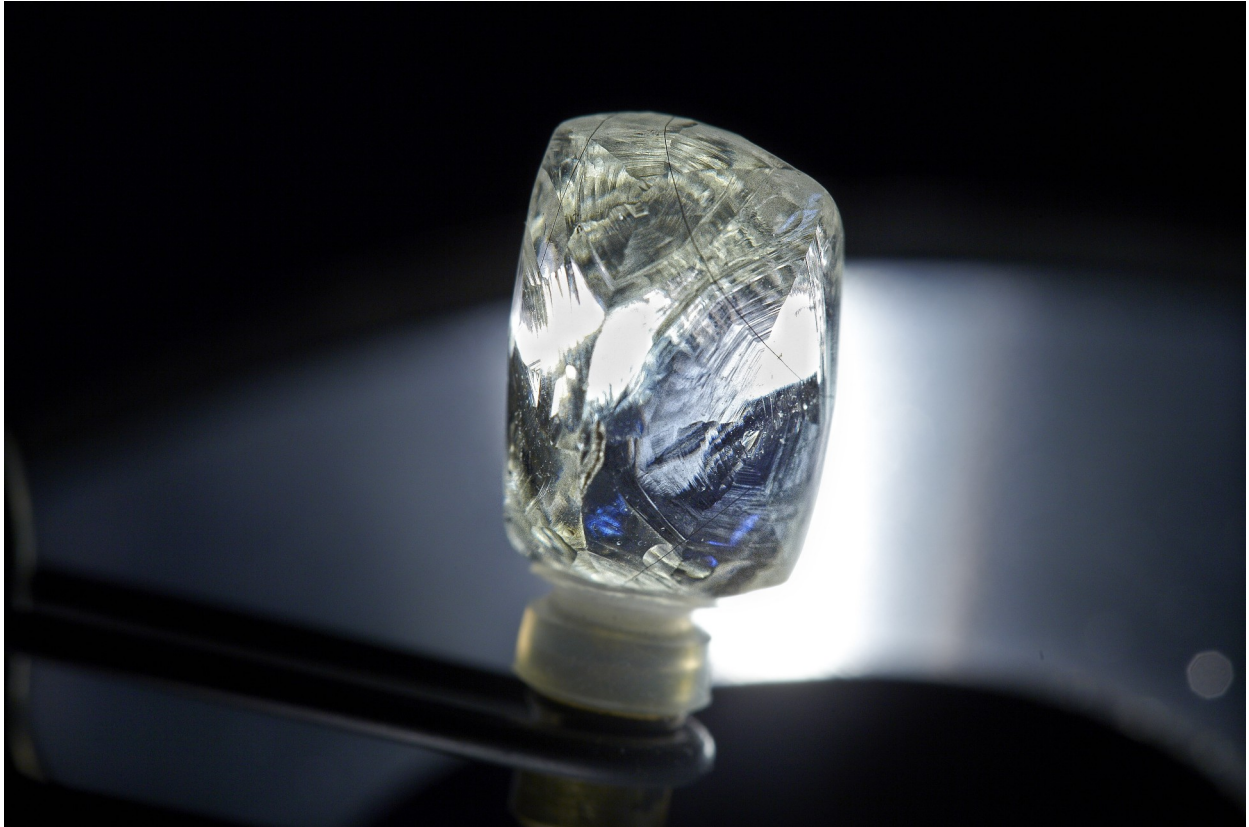
Analyse van een ruwe diamant met een microscoop door diamantslijper en directeur
Peter De Deyne, *AMC Diamonds*, 2011

Planning van het slijpen van een ruwe diamant, de fase die voorafgaat aan de diamantbewerking, *AMC Diamonds*, 2011

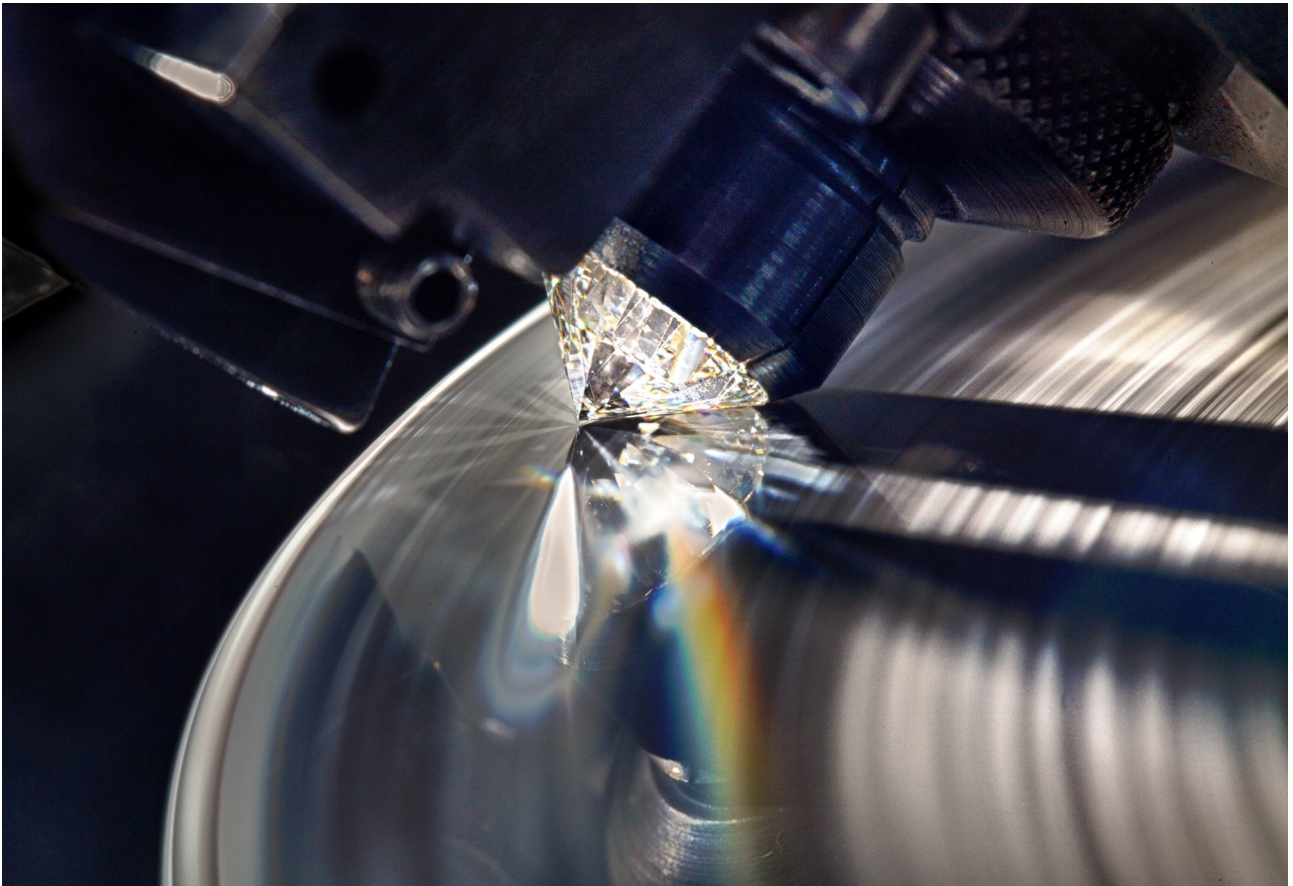
Planning van een ruwe diamant, het aanbrengen van inktlijnen, *AMC Diamonds*, 2011

De planning van een ruwe diamant, waarbij inktlijnen zijn aangebracht, *AMC Diamonds*, 2011

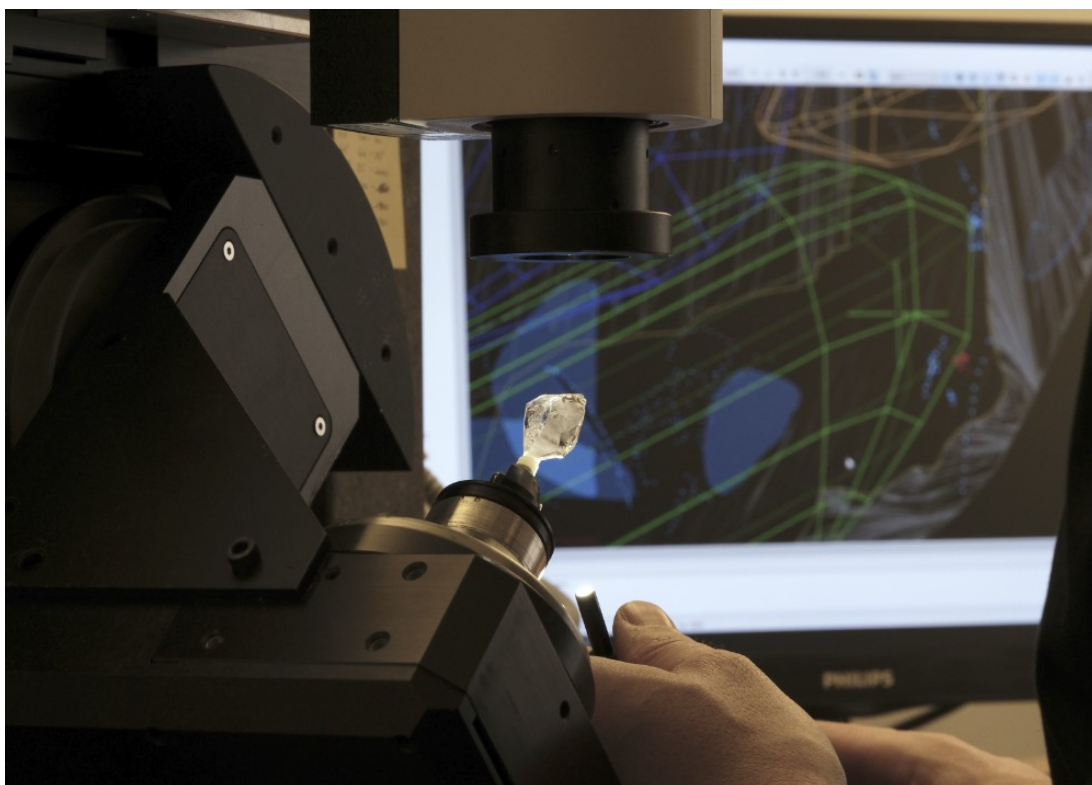

Diamant vastgezet in een klem voor de eerste stap van de diamantbewerking, het blokken, *AMC Diamonds*, 2011

Het briljanteren, close-up van een briljant die geslepen wordt aan een slijptafel, *AMC Diamonds*, 2011

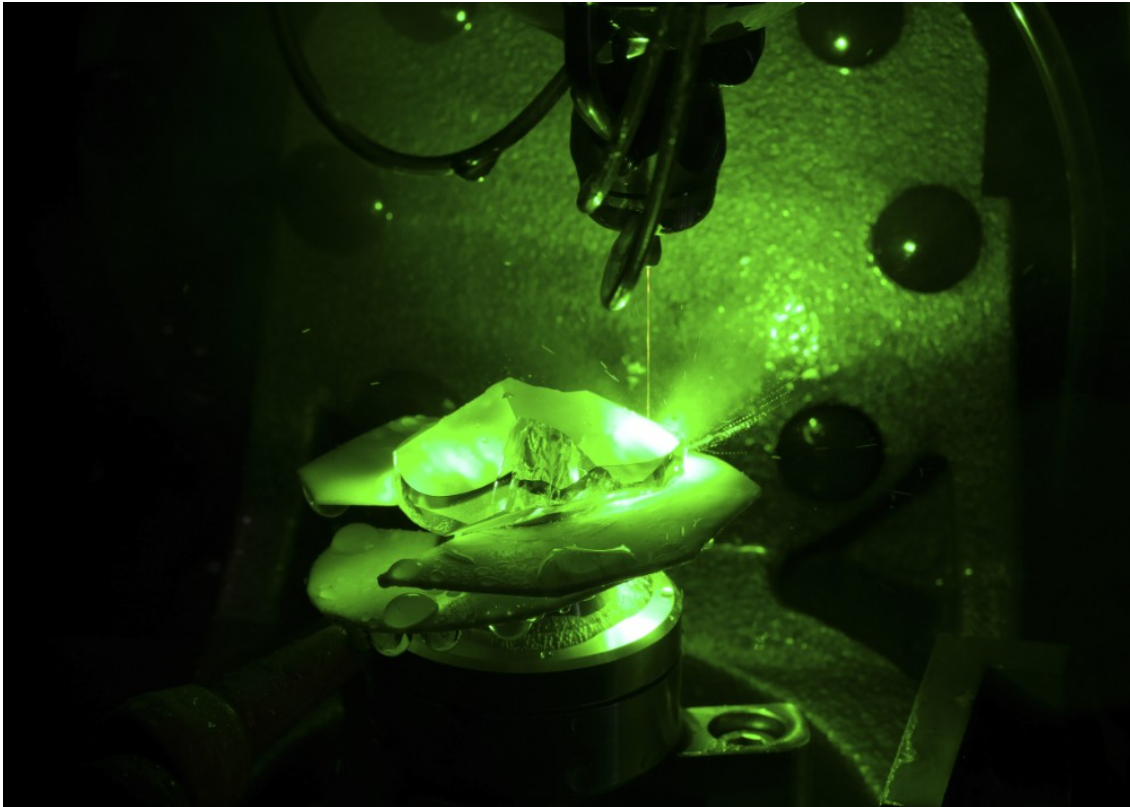
Diamantslijperij Diamcad, Schupstraat, Antwerpen

Toestel om de insluitsels in diamant in kaart te brengen, *Diamcad*, 2025

Synova 5-axis waterjet laser voor diamantbewerking, *Diamcad*, 2025

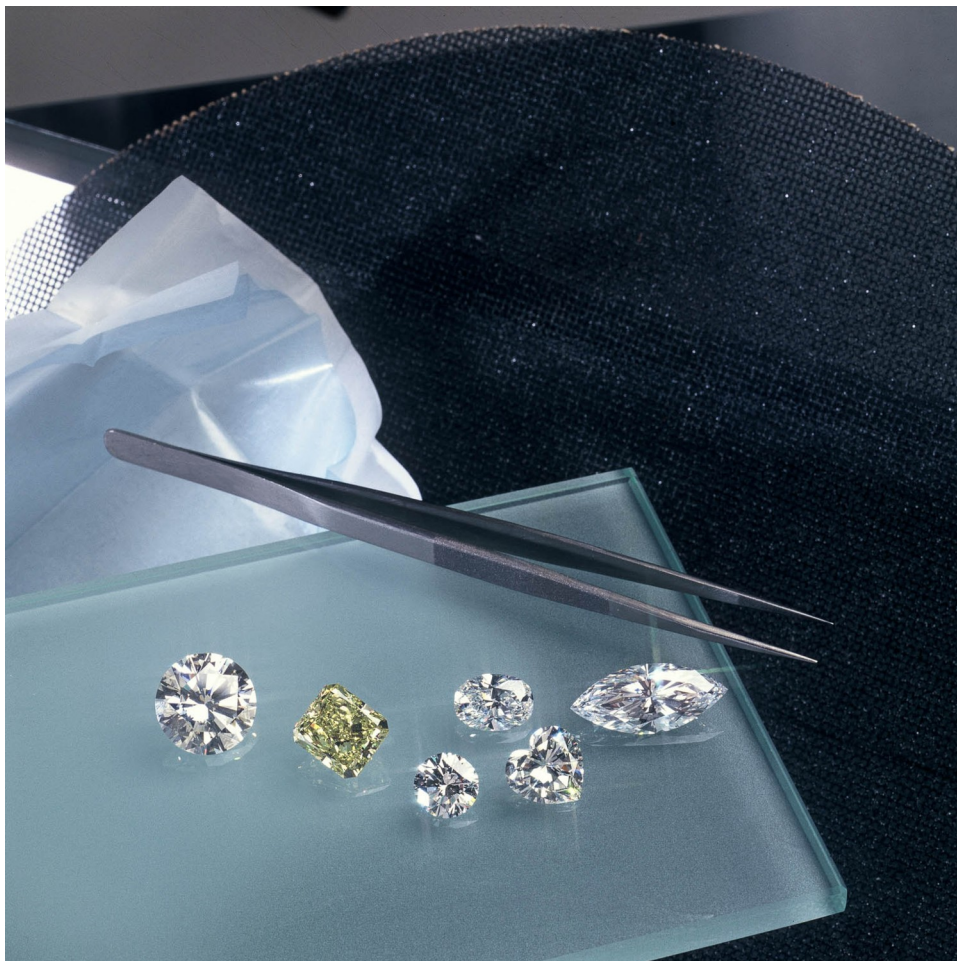
Lazerzagen, *Diamcad*, Schupstraat, Antwerpen, 2025

Diamantsnijden, EOS fancy snijmachine, *Diamcad*, 2025

Controleren van het resultaat van het slijpen, altijd met het menselijke oog, *Diamcad*, 2025

Geslepen diamanten, foto Donald Woodrow, 2006

II. De Erfgoedgemeenschap Diamant – presentaties, slijpdemonstraties, vormingen

Leerlingen van de opleiding Diamantbewerking bij *De Stroom*, 24 januari 2025

De klas Diamantbewerking, *De Stroom*, 24 januari 2025

Voormalig diamantslijper Frans Veraert geeft een demonstratie in Slijperij Lieckens,
Kempens Diamantcentrum, 2022

Dagelijkse slijpdemonstraties in het Diamantmuseum Brugge over 35 jaren

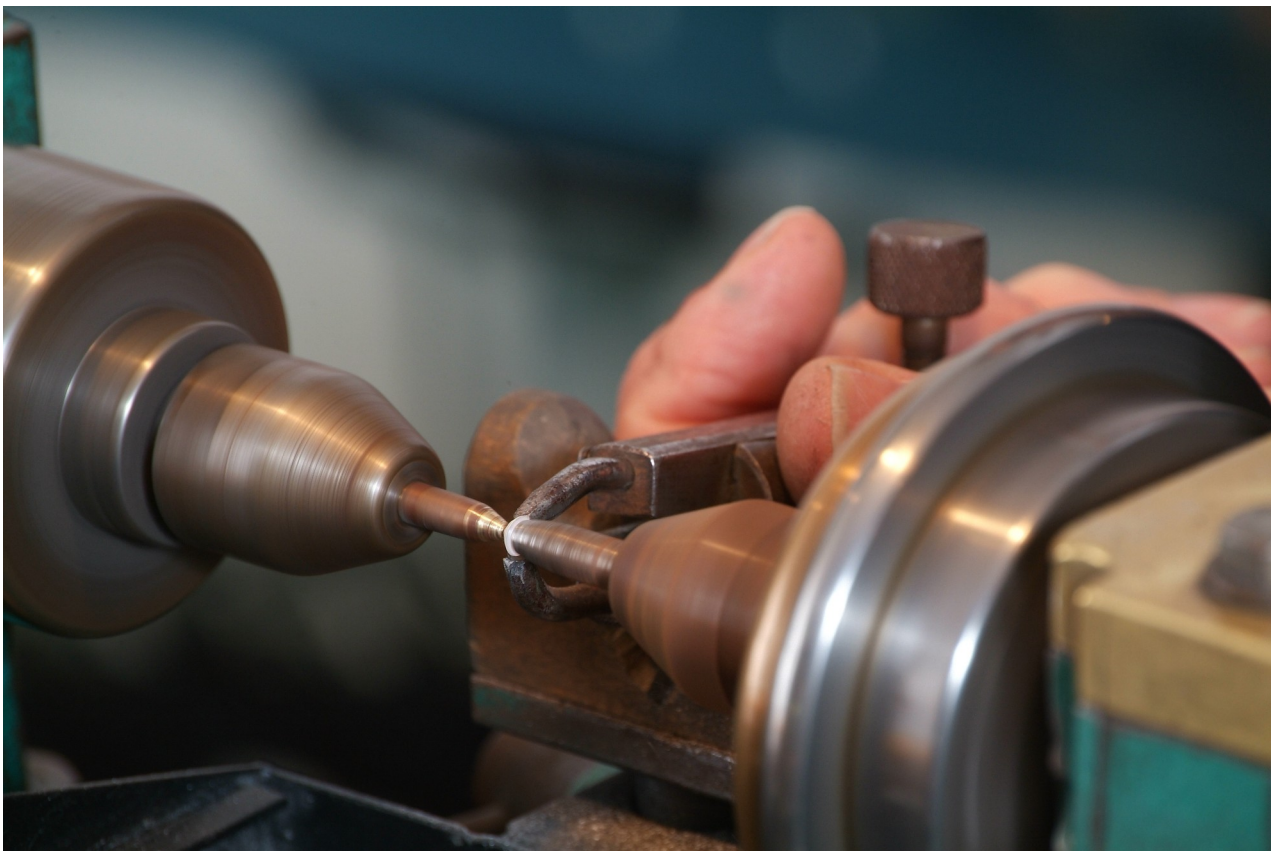
Een van de eerste slijpdemonstraties in het *Diamanthuis Brugge*, met slijper Cyril Vermote van Diksmuide, de Deense ambassadeur Vagn Egebjerg en zijn echtgenote, consul Jan Van den Abeele, John Rosenhoj en Tûrkan Rosenhoj, 1993

Dagelijkse slijpdemonstratie in het slijpatelier, *Diamantmuseum Brugge*, 1999

Dagelijkse slijpdemonstratie in het slijpatelier, *Diamantmuseum Brugge*, 1999

Het snijden tijdens de dagelijkse slijpdemonstratie in het slijpatelier,
Diamantmuseum Brugge, 1999

Dagelijkse slijpdemonstratie in het slijpatelier, *Diamantmuseum Brugge*, 2020

Educatieve rondleiding voor kinderen van de lagere school, *Diamantlabo*, *Diamantmuseum Brugge*, 2010

Erfgoeddag opening “Helden van de Brugse diamantnijverheid”,
directeur/conservator John Rosenhoj, diamantslijper John Ceulemans, adjunct-
conservator Boris Dewolf, directeur Patrick Rosenhoj, diamantslijpers François Van
Reeth, Robert Jonckheere, Emiel Lambert, Daniël Monballiu en Fernand Poelvoorde,
Diamantmuseum Brugge, 2012

Gepensioneerdediamantslijpers Daniël Monballiu, Robert Jonckheere en Emiel Lambert

“We beten onze tanden stuk, echt puur van de stress...”

Q BRUGGE— Ze behoren tot een uitstervend ras, want de diamantslijperij stelt in ons land nauwelijks nog wat voor. Daniël Monballiu, Robert Jonckheere en Emiel Lambert hebben andere tijden meegemaakt, toen de sector nog opbloeide. “We deden ons werk linkshandig. Heel bewust.”

Als stad kan Brugge zich op tal van zaken beroemen. Zo vormde ‘de Schone’ samen met Diksmuide en Ieper bij het begin van de vorige eeuw het kloppende hart van de diamantslijperij.

“De allereerste diamantslijper was eigenlijk een Bruggeling. Lodewijk Van Bergenvatte zijn activiteiten in 1472 aan. Rond 1920 telde Brugge maar liefst veertien werkplaatsen. Decennialang is er hier enorm veel bedrijvigheid geweest”, duidt John A. Rosenhoj, directeur van het Diamantmuseum Brugge, trouwens het belangrijkste diamantmuseum in Europa, nagenoeg een eeuw terug in de tijd.

Brillandeur

Daniël Monballiu (67), uit Merkem, nabij Diksmuide, Robert Jonckheere (69) uit Klerken en Emiel Lambert (88) uit Beernem zijn drie op rust gestelde diamantslijpers die de roemrijke glorie van de jaren zestig en zeventig kunnen navertellen.

Daniël Monballiu begon op zijn veertiende met diamantslijpen en zou dit vak 37 jaar lang uitoefenen. Emiel Lambert was een gespecialiseerd kruiswerker.

“Een diamantsteen heeft vier hoeken van boven en evenveel van onder. Daar moesten nog eens acht sterren op, twaalf halve van boven en vier paviljoenen. Als *brillandeur* had ik de opdracht elke steen te slijpen tot – letterlijk en figuurlijk – een briljant. Daarom moest ik soms ook een colletje maken, een puntje vanonder”, licht Emiel Lambert toe, die de stiel leerde van zijn vader.

“Voor het brillanderen, kreeg ik 11,25 frank aan de onderzijde en 13,25 frank aan de bovenkant. Aan grote stenen had je niet zo veel werk, maar bij kleine stenen kon je vaak erg lang bezig zijn. In de jaren zestig kon de vraagprijs voor stenen met tien tot twintig punten tot tienduizenden frank (vele honderden euro, nvdr) oplopen.”

Gewezen diamantslijpers Emiel Lambert, Robert Jonckheere en Daniel Monballiu kunnen lang en sappig vertellen over hun stiel die in België met uitsterven bedreigd is. (Foto FP)

“De meeste opdrachten kwamen via Antwerpen binnen”, weet Robert Jonckheere. „In 1957 ben ik begonnen bij De Hantsetters. Ik had de pech dat mijn leermeester amper zes maanden nadat ik in de

“IN DE JAREN ZESTIG KONDEN DE BESTE SLIJPEREN NOG GEEN VIJF JAAR HUN HUIS AFBETALEN”

métier begonnen was het loodje legde. Dit weerhield me er niet van om een jaar later al zelf andere gasten op te leiden.”

“Toen ik begon, telde onze werkplaats zo’n zestig slijpers. Bij mijn

fin de carrière was dit aantal geslonken tot een vierde. Je kon er gif op innemen dat de diamantwereld om de tien jaar in een crisis sukkelde. Met banenverlies als vervelend neveneffect.”

“De meerbekwame slijpers wisten zich hier wel doorheen te slaan. Vooral omdat ze nog een extra steentje slepen. Er waren slijpers die per maand niet meer dan 600 frank (15 euro, nvdr) verdienden, maar de betere elementen vingen tot drie keer zoveel. In de jaren zestig konden de beste slijpers in nog geen vijf jaar hun huis volledig afbetalen.”

Slijpwerk, stukwerk

Op de werkvloer was spoed geboden, want slijpwerk stond gelijk aan stukwerk. Daarom stonden de

zenuwen vaak strak gespannen. Sommige slijpers beten zich zelfs de tanden stuk. Puur van de stress. “Als je het tempo niet aankon, werd je uit de markt geconcentreerd. Er was ook een wezenlijk

“ALS DAT POTJE EIWT EEN MAAND OP JE DRAAIMOLEN STOND, KON DAT GEWELDIG STINKEN”

verschil tussen Brugge en Diksmuide. Hier had je het mooie werk, stenen boven de 75 punten, bij ons het vuile”, weet Daniël Monballiu.

“De bazen weigerden vaak ook

om slijpers voltijds in te schrijven. Dit was vooral in de Kempen het geval. In de kleine branche – bij de kleine diamanten dus – werd je slechts voor een deel ingeschreven. Bij de grote branche – en dus de grote stenen – stond je voltijds op de payroll.”

Om van een hoger pensioen te genieten, maakte Emiel Lambert op het einde van zijn beroepsloopbaan een carrièreswitch en ging hij voor La Brugeoise werken.

Draairichting

Net zoals in de industrie had de introductie van nieuwe machines tot gevolg dat er sneller gewerkt kon worden. De meeste diamantslijpers werkten ook linkshandig. Dit had te maken met de draairichting van de schijf, zoals die van een horloge. Op die manier kregen ze ook geen stof in hun gezicht. Het was aangewezen om over een scherpe schijf te beschikken. “Daarom werd die schijf ingesmeerd met eiwit. Als dat potje eiwit een maand op je draaimolen stond, kon dat geweldig stinken. Een reuk die niet te harden was”, lacht Robert Jonckheere.

In 1970 werd de laatste werkplaats in Brugge gesloten: Diamantslijperij Hoppenbrouwers in de Smulstraat, gelegen in Sint-Kruis. In Diksmuide zouden De Hantsetters het wat langer uitzingen, tot op het einde van 2005.

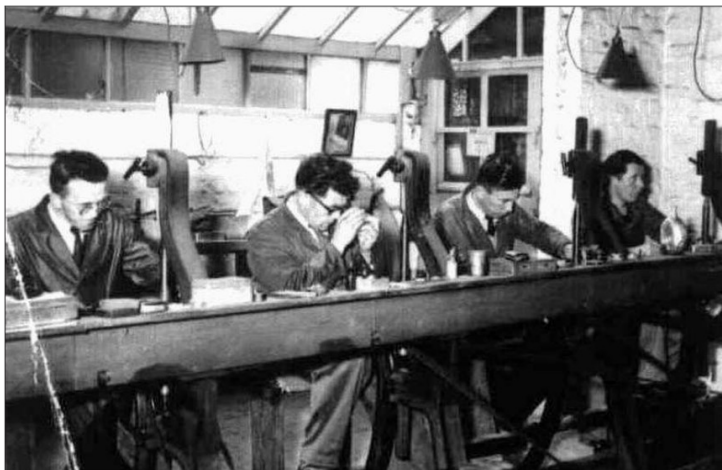
Ook het aantal slijpers is enorm afgenomen. In de jaren zestig telde België 30.000 slijpers. Brugge telt vandaag nog vier gepensioneerde slijpers. Ook op onderwijsvlak zit de sector in een impasse. Vlaanderen heeft welgeteld nog één diamantslijperschool. Ook dit verklaart de dunne spoeling binnen het diamantslijpersheir.

Twintig euro per week

“Als we het over de diamantverkoop hebben, is het verhaal helemaal anders. Twee derde van de wereldwijde verkoop verloopt via Antwerpen”, duidt John A. Rosenhoj. „Op het vlak van het slijpen, kunnen we met ons land al lang niet meer mee. Dat ligt aan de loonkost. Vandaag is het epicentrum van de diamantslijperij zich aan het verschuiven van India naar China. Daar werken ze de week rond voor amper twintig euro.” De enige overblijvende slijperij in onze provincie vind je vandaag in Diksmuide, met nog een tiental slijpers.

(SVV)

Q Het Diamantmuseum Brugge vind je in de Katelijnestraat 43. Het museum is open van maandag tot zondag van 10.30 tot 17.30 uur. Grote trekpleister vormen de dagelijkse diamantslijpdemonstraties. www.diamondmuseum.be.

Zo zag een diamantslijperij in Brugge er vroeger uit. En te bedenken dat daar zo’n mooie stenen gemaakt werden. (GF)

Artikel “We beten onze tanden stuk, echt puur van de stress” uit de Krant van Vlaanderen/het Brugs Handelsblad, vrijdag 7 december 2012

Diamantslijpers Ludo Smits en Emanuel Jacobs, Schepen van Toerisme Danny Van de Velde, diamantslijper Jef Van de Vel en John Rosenhoj, directeur Diamantmuseum Brugge in het *Diamantmuseum Halle-Zoersel*, september 2024

Voormalig diamantslijper Ludo Smits aan de snijmachine in het *Diamantmuseum Halle-Zoersel*, september 2024

Opstelling van de diamantcollectie in het *Diamantmuseum Halle-Zoersel*, september 2024

Voormalig diamantslijper André aan de snijmachine, *Heemmuseum Het Molenijzer*, Putte, 2015

Diamantslijper Silvester De Witte, demonstratie in de bibliotheek van *DIVA* tijdens Museumnacht, foto Victoriano Moreno, 2024

Zintuiglijke rondleiding diamant in *DIVA*, 2024

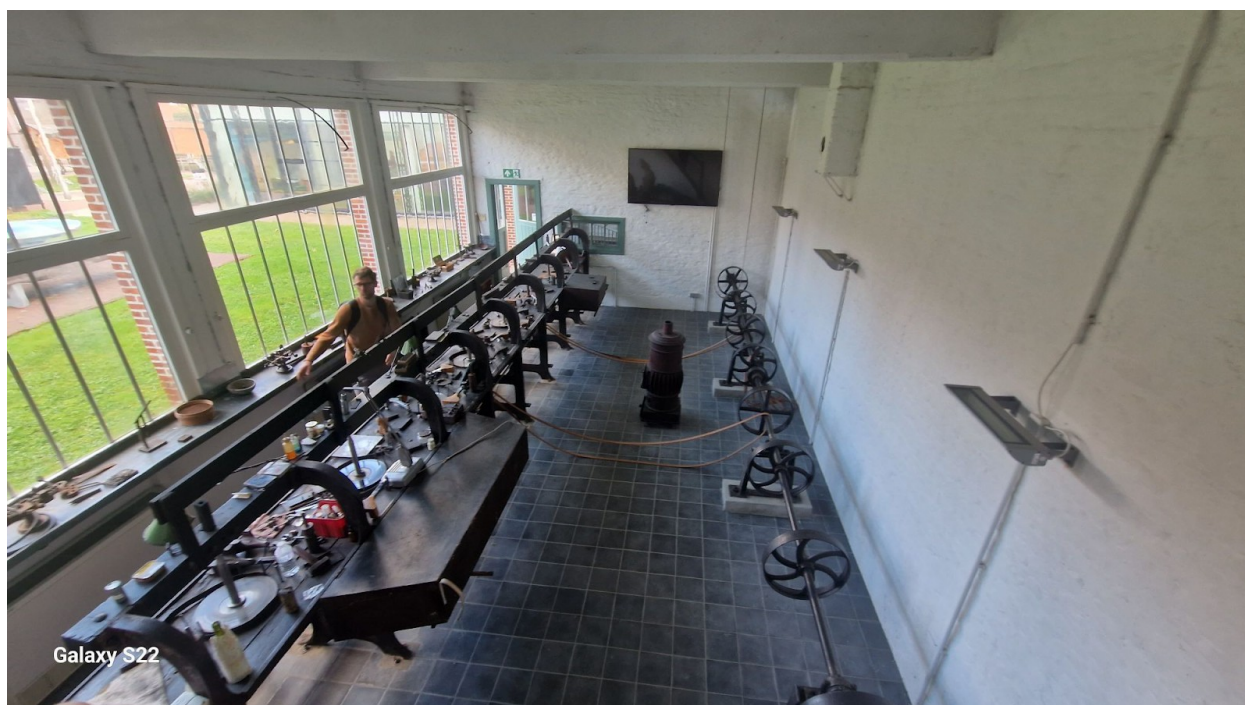

Slijpdemonstratie bij *DIVA*, foto Sven Coubergs

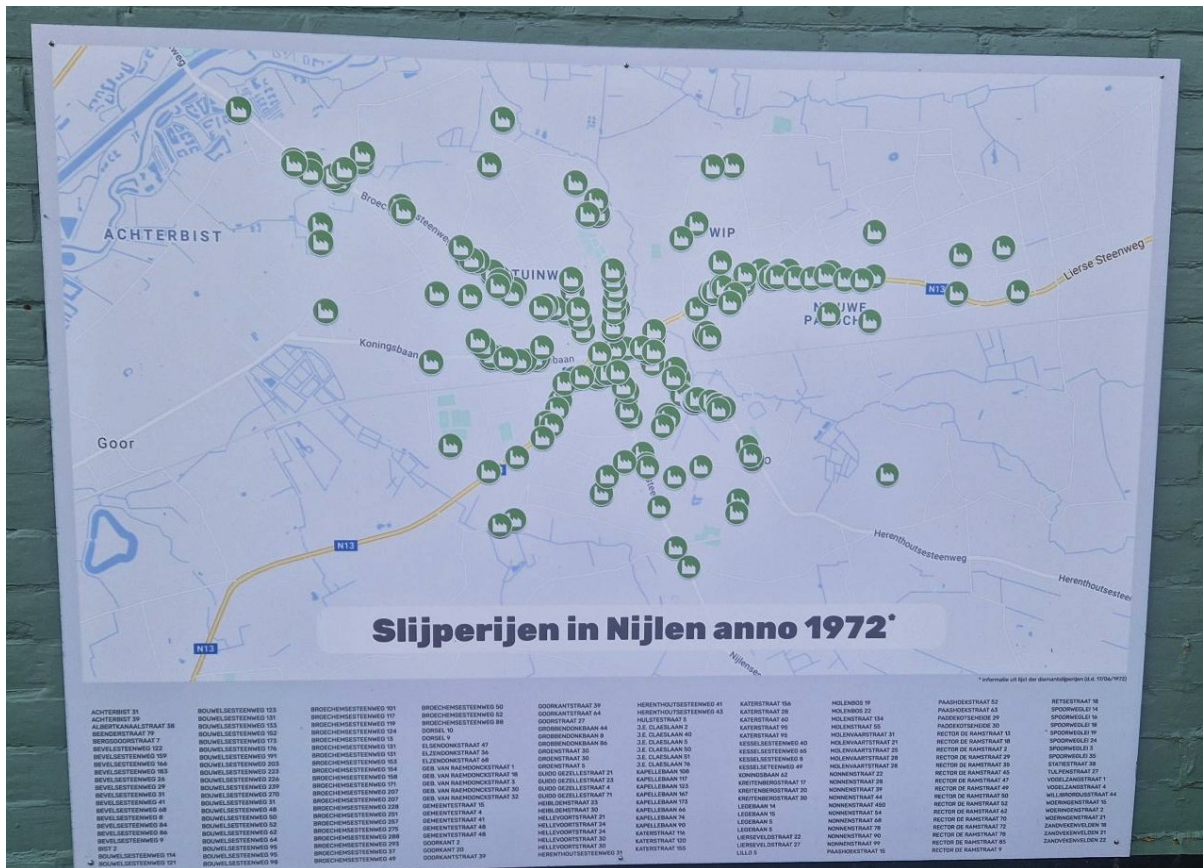
III. Verschillende foto's van de vergaderingen van de werkgroep Erfgoedgemeenschap Diamant 2023-2025

Inleidende ontmoeting in het *Kempens Diamantcentrum* (Jeroen Janssens), Nijlen, 24 oktober 2023

Kempens Diamantcentrum, Nijlen, 24 oktober 2023

Slijperijen in Nijlen anno 1972, *Kempens Diamantcentrum*, 24 oktober 2023

Eerste vergadering van de werkgroep Erfgoedgemeenschap Diamant in het *Kempens Diamantcentrum*, Jeroen Janssens (Kempens Karakter), Ludo Smits en Emanuel Jacobs (voormalige diamantslijpers en oprichters van het Diamantmuseum Halle-Zoersel), Eddy Vleeschdrager (Gilde Diamant en Edelstenen 1582), John Rosenhoj (Diamantmuseum Brugge), 10 oktober 2024

Eerste vergadering van de werkgroep Erfgoedgemeenschap Diamant in het Kempens Diamantcentrum, Eddy Vleeschdrager (Gilde Diamant en Edelstenen 1582), Ludo Smits en Emanuel Jacobs (voormalige diamantslijpers en oprichters van het Diamantmuseum Halle-Zoersel), Jeroen Janssens (Kempens Karakter), 10 oktober 2024

Derde vergadering van de werkgroep Erfgoedgemeenschap Diamant in het Diamantmuseum Brugge, Catherine Regout (DIVA), Siska Genbrugge (DIVA), Jeroen Janssens (Kempens Karakter), Peter De Deyne (SBD), Eddy Vleeschdrager (Gilde Diamant en Edelstenen), Jade Philippeth (Erfgoedcel Brugge), Clémentine Wiart (Diamantmuseum Brugge), 30 januari 2025

Derde vergadering van de werkgroep Erfgoedgemeenschap Diamant in het Diamantmuseum Brugge, John Rosenhoj (Diamantmuseum Brugge), Catherine Regout (DIVA), Siska Genbrugge (DIVA), Peter De Deyne (SBD), Eddy Vleeschdrager (Gilde Diamant en Edelstenen), Jade Philippeth (Erfgoedcel Brugge), Jeroen Janssens (Kempens Karakter), Clémentine Wiart en Anna Senesael (Diamantmuseum Brugge), 30 januari 2025

Vierde vergadering van de werkgroep Erfgoedgemeenschap Diamant in de Diamantclub Antwerpen, Eddy Vleeschdrager (Gilde Diamant en Edelstenen 1582), Catherine Regout en Siska Genbrugge (DIVA), Peter De Deyne (SBD), Clémentine Wiert (Diamantmuseum Brugge), Jeroen Janssens (Kempens Karakter), 6 maart 2025

Vierde vergadering van de werkgroep Erfgoedgemeenschap Diamant in de Diamantclub Antwerpen, Eddy Vleeschdrager (Gilde Diamant en Edelstenen 1582), Catherine Regout en Siska Genbrugge (DIVA), Peter De Deyne (SBD), John Rosenhoj en Clémentine Wiert (Diamantmuseum Brugge), Jeroen Janssens (Kempens Karakter), 6 maart 2025

Bibliografie

- Adriaenssens, Ziggy, Sofie Veramme, Martine Vermandere en Giacomo Visini. "Diamantbewerkende industrie." In: Onderzoeksbalans industrieel erfgoed (2020), 36-39.
- Adriaenssens Ziggy en Jeroen Janssens. *Schitterend geslepen. Het Kempense diamantverleden onder de loep* (Gent, 2021).
- Dickschen, Barbara. "1935: een opleiding voor diamantbewerkers in Brussel." In: Bijdragen tot de Eigentijdse Herinnering, 4 (2002), 27-42.
- Durnez, Eric. *Antwerpen, zuivere diamant. Het dagelijkse leven in de 'Diamond Square Mile'* (Antwerp World Diamond Centre: 2008).
- Ferdinand, Karel. *De Belgische diamantnijverheid* (Antwerpen, 1954).
- Hofmeester, K. "Shifting trajectories of diamond processing: from India to Europe and back, from the fifteenth century to the twentieth." In: Journal of global history, 1 (2013), 25-49.
- Jansen, Ermi. *Begrippen over diamantkunde & diamantbewerking* (Antwerpen: 1923).
- Janssens, Jeroen. *Briljante verhalen: Het Kempense diamantverleden onthuld* (Nijlen: 2008).
- Klein, Glenn. *Faceting history: cutting diamonds and colored stones* (Lake Forest, 2005).
- Kockelberg, Iris, Eddy Vleeschdrager en Jan Walgrave. *The brilliant story of Antwerp diamonds* (MIM, 1992).
- Laureys, Eric. *Meesters van het diamant. De Belgische diamantsector tijdens het nazibewind* (Tielt, 2005).
- Loix, Frans. "De korte maar boeiende geschiedenis van de diamantslijperijen te Diest, periode 1919-1983." In: Meer schoonheid - Driemaandelijks tijdschrift heem-, kunst- en natuurschoon, 32 (1985), 109-114.
- Maes, H. *De Belgische diamantnijverheid: moeilijkheden en perspectieven, onuitgegeven licentiaatsverhandeling* (KULeuven, 1972).
- Michielsens, A. *De syndicale beweging in het diamantbedrijf* (Antwerpen: 1953).
- Rosenhøj, John A. en Ludo Vandamme. *Brugge Diamantstad, Diamanthandel en diamantnijverheid in Brugge in de 15de en de 20ste eeuw* (Brugge: 1993).
- Rosenhøj, John A. en Sheragim Mirzaee Cheshmeh. *Licht en Schittering* (Stichting Kunstboek: 2023).
- Schlugleit, Dora. *Geschiedenis van het Antwerpse diamantslijpersambacht 1582-1797* (Antwerpen, 1935).
- Travers, Robert. *Diksmuide diamantstad. 80 jaar diamantgeschiedenis* (Diksmuide: 2007).
- Verhoeven, Garrelt. "Alles ten bate van de arbeiders: vrolijke diamantbewerkers en koperen stelen." In: Vind Magazine (2024), 90-95.

Vermandere, Martine. *Adamastos. 100 jaar algemene diamantbewerkersbond België* (Antwerpen: 1995).

Vleeschdrager, Eddy. *Hardheid 10. Diamant Geschiedenis – bewerking – handel* (Deurne, 1995).

Vleeschdrager, Eddy. *Diamant, realiteit en passie* (Aleur, 1997).

Vleeschdrager, Eddy. *La taille des pierres de couleur, un art, un plaisir, une passion* (Lachurié, 1986).

Vrindts, Jozef. *Diamantbewerking* (Antwerpen: 1974).

Wolfs, Dries en Jos Van Mechelen. *De bewerking van het diamant* (Christelijke Belgische Diamantbewerkerscentrale, 1956).